

Klachtnummer: 160220.01

Beslissing van de Klachtencommissie van het Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM)

over de klacht van

xxxx, wonende te xxxx, hierna te noemen: klaagster

tegen

xxxx., exploitant van de xxxx gevestigd te xxxx hierna te noemen: de omroep,

met betrekking tot de

Audiovisuele productie: de serie ‘**American Dad!**’ aflevering 1 van seizoen 9, uitgezonden op 20 februari 2016 om 10.05 uur, hierna te noemen: de Aflevering.

1. De procedure

Klaagster heeft op 20 februari 2016 een klacht ingediend over de Aflevering.

De voorzitter van de Klachtencommissie heeft de klacht op formele aspecten getoetst en bepaald dat de klacht voorshands in behandeling kan worden genomen.

De omroep heeft op 31 maart 2016 verweer gevoerd. Dit verweer is doorgestuurd naar klaagster.

De Klachtencommissie heeft de klacht behandeld in haar zitting van dinsdag 12 april 2016. Partijen hebben geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid hun standpunten mondeling op de zitting toe te lichten.

2. De serie

De serie is een Amerikaanse animatieserie die gaat over de CIA-agent Stan Smith en zijn familie: zijn vrouw Francine, zoon Steve, dochter Hayley, een alien genaamd Roger en de sprekende goudvis Klaus.

3. De classificatie

Filmdistributeurs en omroepen classificeren hun producties zelf aan de hand van een door de Wetenschapscommissie van Kijkwijzer ontwikkelde vragenlijst met de criteria van Kijkwijzer.

De omroep had seizoen 9, waar deze Aflevering onderdeel van is, ten tijde van de ontvangst van de klacht niet geclassificeerd. Op 4 maart 2016 heeft de omroep de betreffende aflevering en seizoen 9 alsnog geclassificeerd met het op dat moment

geldende classificatieformulier. De classificatie is uitgekomen op 6 jaar vanwege geweld en angst met de toevoeging grof taalgebruik.

4. De klacht

De klacht van Klaagster heeft betrekking op de inhoudscategorieën geweld en angst. Klaagster heeft deze aflevering als schokkend ervaren, met name het einde ervan. In het programma komen vaker thema's aan de orde over achteloos geweld, wreedheid, huiselijk geweld, seksueel geweld en obsessies. Dit keer ging het naar de mening van klaagster echter te ver. Klaagster geeft aan dat in de aflevering te zien is dat Roger Hayley heeft vastgeketend op een bed in een kelder. Hij wil zich dichtbij haar voelen en zegt tegen haar dat hij haar wil villen en haar huid wil dragen. Klaagster geeft verder aan dat in een andere scene te zien is dat Stan een soort loterij heeft georganiseerd voor zijn auto. Op de auto zit een meisje in bikini. Stan laat dan een leeuw los, terwijl hij het publiek toespreekt. De leeuw bedreigt, achter de rug van Stan, het meisje in bikini. Het publiek probeert Stan te waarschuwen maar hij negeert hen. Het meisje vlucht de auto in, maar de leeuw volgt haar. Het meisje rijdt weg en krijgt een ongeluk waarbij de auto in brand vliegt. Gewond en brandend kruipt het meisje uit de auto, gevolgd door de leeuw die haar aanviel en beiden verdwijnen in een vuurzee. Vervolgens is er weer een scene in de kelder. De vriend van Hayley, Jeff, komt binnen. Hayley en Jeff proberen Roger te overtuigen Hayley te laten gaan. In de laatste scene is te zien dat Roger uit een zijkamer komt, gedrapeerd in Jeffs huid. In de zijkamer is een bebloed bad te zien, waaruit Jeffs gevilde hand steekt. Hij wuift, trillend.

5. Het verweer

In het verweerschrift voert de omroep, kort gezegd en zakelijk weergegeven, het volgende aan.

Het is de omroep niet duidelijk wat klaagster precies wenst aan te geven met haar klacht. Voor zover klaagster meent dat de aflevering pas na 20.00 uur of 22.00 uur 's avonds had behoren te worden uitgezonden, geldt het volgende.

De omroep heeft de classificatie van de aflevering vastgesteld op de leeftijdscategorie 6 jaar. Dit komt overeen met de classificatie van alle eerder uitgezonden seizoenen en afleveringen van de serie. De classificatie 6 jaar betekent dat de aflevering gedurende de hele dag mag worden uitgezonden.

De omroep stelt zich dan ook op het standpunt dat de klacht ongegrond dient te worden verklaard.

De omroep geeft verder aan dat de Kijkwijzer pictogrammen niet zijn weergegeven bij de aflevering, omdat deze per abuis niet was geclassificeerd. Direct na deze vaststelling is dit alsnog gebeurd.

De omroep voert verder aan dat de klacht niet ziet op het ontbreken van de classificatie. Voorts voert zij aan dat het per-abuis niet geclassificeerd zijn van de aflevering geen (mogelijke) schade heeft opgeleverd voor de kijker. Immers de

classificatie van de aflevering komt uit op 6 jaar, wat betekent dat de aflevering de hele dag mocht worden uitgezonden. Tot slot geeft de omroep aan dat reeds eerder uitgezonden seizoenen van de serie wel waren geclassificeerd en gemakkelijk in de database kunnen worden gevonden.

De omroep wijst er nog op dat in de afgelopen 5 jaar geen klachten jegens de zender zijn gegrond verklaard door de Klachtencommissie. Mocht de commissie de klacht onverhoopt gegrond verklaren, dan zou dit op grond van de Sanctierichtlijn van het NICAM van 31 maart 2014, slechts dienen te leiden tot het opleggen van een maatregel van waarschuwing.

6. Het oordeel van de Klachtencommissie

De Klachtencommissie stelt vast dat de klacht in behandeling kan worden genomen en overweegt daarover als volgt.

Schadelijkheid/geschiktheid

De Klachtencommissie merkt allereerst op dat het doel van Kijkwijzer is ouders en opvoeders te informeren over voor kinderen mogelijk schadelijke elementen in een programma of film. Binnen het systeem van Kijkwijzer worden zes categorieën onderkend, die mogelijk schadelijke gevolgen hebben voor jeugdige kijkers: geweld, angst, seks, grof taalgebruik, drugs- en alcoholgebruik en discriminatie. Kijkwijzer gaat over mogelijke schadelijkheid en geeft geen indicatie over geschiktheid, normen en waarden of thematiek. Bij het beoordelen van een programma met de criteria van Kijkwijzer wordt in de meeste gevallen gekeken naar wat zichtbaar in beeld is gebracht.

Uitzendtijden

Voor de uitzending op televisie is een bij het NICAM aangesloten omroep gebonden aan uitzendtijden. Deze zijn vastgelegd in het Deelreglement Televisie. Volgens artikel 3 van dit reglement zendt een omroep een programma met de leeftijdsclassificatie 12 jaar niet uit tussen 06.00 en 20.00 uur en een programma met de leeftijdsclassificatie 16 jaar niet tussen 06.00 en 22.00 uur. Programma's met de classificatie 'alle leeftijden', 6 jaar en 9 jaar mogen de hele dag worden uitgezonden.

De classificatie

De Klachtencommissie stelt allereerst vast dat het seizoen en de betreffende Aflevering ten tijde van de uitzending op 20 februari niet was geclassificeerd. De omroep heeft daardoor niet voldaan aan de hoofdregel van Kijkwijzer, zoals vastgelegd in artikel 1 van het Algemeen Reglement. Een omroep moet namelijk iedere productie classificeren uiterlijk op het moment dat deze openbaar wordt gemaakt en moet bij het openbaar maken daarvan de toepasselijke classificatie vertonen door middel van de Kijkwijzerpictogrammen.

De vragenlijst

Om de classificatie van de Aflevering vast te stellen, past de Klachtencommissie op de Aflevering het huidige classificatieformulier toe. De onderhavige klacht heeft betrekking op de categorieën geweld en angst. De Klachtencommissie overweegt daarover als volgt.

Geweld

In de inhoudscategorie geweld gaat het om vraag **2.2.1**. In deze vraag en de toelichting is het volgende vermeld: 'Komen in de productie één of meerdere vormen van fysiek geweld voor?'

Onder fysiek geweld wordt al het geweld verstaan dat door levende wezens met menselijke eigenschappen (zoals het vermogen tot spreken) willens en wetens wordt toegebracht aan andere levende wezens met menselijke eigenschappen. Een enkele duw of corrigerende tik, niet bedoeld om schade toe te brengen, wordt niet gescoord.

De omroep heeft aangegeven dat er geweld in de Aflevering voorkomt. De Klachtencommissie kan zich hierin vinden. In de scene waarin Roger Hayley de liefde verklaart, schiet hij haar neer met een pistool wanneer zij zijn liefde niet beantwoordt. Ook wordt als geweld aangemerkt de scene waarin Roger eerst Steve en daarna Hayley met een vaas tegen het hoofd slaat.

Vraag 2.2.1. dient derhalve met '1 keer of vaker' te worden beantwoord.

Vraag **2.3.1**. (zitten er geweldsacties in die indringend zijn?) heeft de omroep met 'nooit' beantwoord. In de toelichting bij deze vraag staat vermeld dat geweldsacties indringend kunnen zijn door: de hardheid van de geweldshandelingen of de hardheid van de dader, omdat het geweld hard aankomt bij het slachtoffer of doordat de inslag van de geweldshandelingen gedetailleerd in beeld wordt gebracht.

Bij indringende geweldacties krijgt de kijker de indruk dat het geweld hard aankomt en dat het ook de bedoeling is van de agressor. Indringendheid kan worden gerealiseerd door: het toevoegen van opzweepende muziek, het accentueren van pijn bij het slachtoffer, slow motion effecten, close ups van gevechtshandelingen of het toevoegen van geluidseffecten. De bij de behandeling van vraag 2.2.1. genoemde geweldsacties zijn zonder omhaal en daarom niet van dien aard dat ze indringend kunnen worden genoemd.

De omroep heeft de vraag of de geweldsacties indringend zijn dan ook terecht met nooit beantwoord.

Vraag **2.4.1**. (Zijn er beelden van verwondingen ten gevolge van zichtbare geweldsacties?) beantwoordt de Klachtencommissie met '1 keer of vaker'. In de toelichting bij deze vraag staat vermeld dat het er bij deze vraag om gaat hoe de verwondingen in beeld zijn gebracht, niet om de gevolgen van de verwonding. Zeer lichte verwondingen waarvoor een pleister voldoende is, worden niet gescoord. Voorbeelden van verwondingen die wel gescoord worden zijn: een klein kogelgat met wat bloed, gehavend gezicht en een blauw oog. In de scene waarin Roger Hayley neerschiet, is op haar borst een klein rond kogelgaatje te zien met wat bloed eromheen. Dit wordt aangemerkt als een verwonding zoals bedoeld in deze vraag. Deze verwonding kan naar het oordeel van de Klachtencommissie niet als 'ernstige verwonding' worden aangemerkt als bedoeld in vraag **2.4.2**. (Zijn er beelden van ernstige verwondingen ten gevolge van zichtbare geweldsacties?). In de toelichting bij deze vraag worden als voorbeeld van verwondingen die als 'ernstig' gescoord worden, genoemd: uitspattend bloed, doorgesneden kelen, bloederige wonden,

botbreuken, afgerukte of afgehakte ledematen en beursgeslagen personen. De verwonding die Roger Hayley toebrenkt, valt hier niet onder.

Vraag **2.5.1.** (Zitten er geweldsacties in die door mensen uitvoerbaar zijn?) moet met 'ja' worden beantwoord. De hiervoor genoemde geweldsacties zijn gepleegd door mensen of mensachtigen en zijn uitvoerbaar.

Vraag **2.6.1.** (Worden er seksuele handelingen opgedrongen?) beantwoord de Klachtencommissie met 'nee'. Hoewel niet ontkend kan worden dat Roger zich aan Hayley opdringt wanneer hij op haar kruipt, terwijl zij vastgebonden ligt op het bed, kan niet worden gezegd dat er sprake is van een seksuele handeling zoals bedoeld in deze vraag. Onder seksuele handelingen wordt in de vragenlijst verstaan: alle handelingen die erop gericht zijn iemand op te winden (de actor zelf, een andere persoon in de productie of de kijker). Roger ligt bovenop haar in een poging zich dichtbij haar te voelen, maar dit is niet bedoeld om op te winden.

De overige vragen in deze inhoudscategorie zijn niet van toepassing.

Wanneer in een animatieproductie uitvoerbare geweldsacties voorkomen die niet indringend zijn alsmede, verwondingen als gevolg van zichtbare geweldshandelingen, leidt dit in de categorie geweld tot de classificatie 6 jaar.

Angst

Vraag **3.1.1.** (komen er beelden van zeer angstige mensen voor?) heeft de omroep met '1 keer of vaker' beantwoord.

In de toelichting bij deze vraag is het volgende vermeld: Onder zeer angstig wordt verstaan: mensen die overduidelijk zichtbaar angstig zijn met fysieke kenmerken als zweten, trillen, gillen, huilen, paniek, sprakeloosheid, massahysterie, schreeuwen en in shock raken. Mensen kunnen zeer angstig zijn als gevolg van ongelukken, (natuur)rampen of oorlogen of als gevolg van geweldsacties van andere wezens (mensen, mensachtigen, fantasiewezens of dieren) of dreigingen daarvan.

De klachtencommissie kan zich vinden in deze beantwoording door de omroep. Hayley is zeer angstig te noemen, ze gilt het namelijk uit, in de scene waarin Roger haar verteld dat hij van plan is haar te villen en haar huid te gaan dragen. In een andere scene probeert Stan zijn auto te verkopen. Hij heeft hiervoor een show georganiseerd met onder meer een leeuw en een showmeisje. Wanneer hij de leeuw loslaat valt deze het meisje, dat bovenop de auto zit, aan. Zij gilt het vervolgens uit en gilt ook wanneer de leeuw bij haar in de auto springt op het moment dat zij probeert weg te rijden. Dit meisje is eveneens zeer angstig te noemen. In beide gevallen kan niet worden gezegd dat het met de vrouwen direct goed afloopt. Vraag **3.1.2.** dient derhalve met 'nee' te worden beantwoord.

Anders dan de omroep is de Klachtencommissie van mening dat er geen griezeffecten in de productie voorkomen. De Klachtencommissie beantwoordt vraag **3.4.1.** derhalve met 'nooit'.

De omroep heeft aangegeven dat er ernstige verwondingen te zien zijn in de productie. Vragen **3.5.1.** en **3.5.2.** zijn door haar beantwoord met '1 keer of vaker'. Voorbeelden van verwondingen die als ernstig gescoord worden zijn: uitspattend bloed, doorgesneden kelen, afgerukte of afgehakte ledematen, vleeswonden, een ernstige verminking, botbreuken, zeer bloederige wonden en bont en blauwe personen. De Klachtencommissie kan zich vinden in de beantwoording van de vragen door de omroep. Zo is de bebloede gevilde arm van Jeff in de laatste scene aan te merken als een ernstige verwonding.

De angstwekkende scenes spelen zich af in een alledaagse omgeving volgens de omroep. De Klachtencommissie kan zich hierin vinden en beantwoordt vraag **3.12.1.** daarom met '1 keer of vaker'. Met de omroep is de Klachtencommissie van oordeel dat er een of meer onrealistische personages voorkomen in de Aflevering. Zo is er een sprekende vis te zien en is Roger een buitenaards wezen. Vraag **3.12.2.** dient daarom met 'ja' te worden beantwoord.

De aanwezigheid van zeer angstige mensen en ernstige verwondingen in een animatieproductie met onrealistische personages brengt de classificatie voor angst op 6 jaar.

Tot slot komt er in de aflevering grof taalgebruik voor. Vraag **7.1.1.** dient daarom met '1 keer of vaker' te worden beantwoord.

Grof taalgebruik leidt in het Kijkwijzersysteem niet tot een leeftijdsclassificatie, maar er dient wel voor grof taalgebruik te worden gewaarschuwd indien het nadrukkelijk in een productie voorkomt door middel van het grof taalgebruik pictogram.

De overige inhoudscategorieën zijn op de Aflevering niet van toepassing.

De classificatie van deze Aflevering dient naar het oordeel van de Klachtencommissie derhalve uit te komen op 6 jaar vanwege geweld en angst met grof taalgebruik. Dit betekent dat deze Aflevering op het tijdstip dat deze werd uitgezonden, uitgezonden mocht worden, maar dat daarbij de classificatie en de pictogrammen geweld, angst en grof taalgebruik hadden moeten worden getoond.

De Klachtencommissie merkt nog het volgende op over animatieproducties. Het realiteitsgehalte van mediaproducten bepaalt hun geloofwaardigheid. In het classificatiesysteem wordt ervan uitgegaan dat geweld dat in de ogen van kinderen niet geloofwaardig is, geen of weinig schadelijke gevolgen voor hen heeft. Geloofwaardigheid is sterk leeftijdsafhankelijk. Het is algemeen erkend in de literatuur dat kinderen tot zeven jaar geen goed onderscheid kunnen maken tussen werkelijkheid en fantasie in de media. Kinderen onder de zeven kunnen net zo goed worden geschaad door teken- of animatiefilms als door films met mensen van vlees en bloed. Daarom krijgen teken- en animatiefilms waarin bepaalde typen geweld voorkomen met Kijkwijzer de leeftijdsindicatie 6.

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat kinderen boven de 7 jaar fysiek geweld in teken- en animatiefilms minder geloofwaardig vinden en daardoor minder serieus

nemen dan geweld in producties met mensen van vlees en bloed. Ook is gebleken dat tekenfilmgeweld op kinderen van 7 jaar en ouder minder effect heeft op angst en agressie.

De omroep heeft toegegeven dat de Aflevering ten tijde van de uitzending niet was geclassificeerd. Zij heeft dat nadien gedaan en aangevoerd dat de klacht niet over het niet classificeren gaat. Op zich is dat juist. Echter uit artikel 1 lid 1 van het Algemeen Reglement volgt echter dat een aangeslotene verplicht is de Audiovisuele productie te classificeren uiterlijk op het moment dat het openbaar wordt gemaakt. De omroep heeft derhalve in strijd met de deze hoofdregel gehandeld. Ook bij een productie, die op een tijdstip dat dat is toegestaan is uitgezonden, is een classificatie en met name ook de informatie die pictogrammen geven noodzakelijk. Ouders en opvoeders kunnen op basis van de classificatie en de informatie middels de pictogrammen beslissen over het kijkgedrag van hun kinderen. Bij het ontbreken van een classificatie wordt hen die mogelijkheid ontnomen. De classificatie van de ten tijde van uitzending niet geclassificeerde Aflevering komt op basis van de klacht waarin klaagster klaagt over geweld en angst, uit op 6 jaar op basis van *geweld en angst*. De klacht is derhalve gegrond. De omroep heeft de Aflevering inmiddels alsnog door middel van het invullen van het classificatieformulier ingevoerd in de database van Kijkwijzer en is daarbij uitgekomen op de classificatie 6 jaar op basis van geweld en angst met de toevoeging grof taalgebruik.

Ingevolge artikel 13 lid 1 van het Klachtenreglement is de Klachtencommissie bij een (deels) gegrond verklaarde klacht gerechtigd tot het opleggen van een van de sancties zoals genoemd in het onderhavige artikel. Nu de omroep voor dit programmakanaal gedurende de afgelopen vijf jaar geen gegronde klacht heeft gekregen, zal de Klachtencommissie op grond van de Sanctierichtlijn van 31 maart 2014 volstaan met een waarschuwing.

Gelet op het hiervoor overwogene beslist de Klachtencommissie als volgt.

8. De beslissing van de Klachtencommissie

De classificatie

De Klachtencommissie acht de klacht **gegrond**. De classificatie van de ten tijde van uitzending niet geclassificeerde Aflevering komt uit op **6 jaar op basis van geweld en angst met de toevoeging grof taalgebruik**.

Sanctie

De Klachtencommissie legt de sanctie maatregel van waarschuwing op.

Beroep

Partijen hebben de mogelijkheid tegen deze uitspraak beroep aan te tekenen bij de Commissie van Beroep van het NICAM, voor zover zij in het ongelijk zijn gesteld. Het beroepschrift dient binnen vier weken na dagtekening van de uitspraak van de Klachtencommissie schriftelijk bij de secretaris van de Commissie van Beroep te worden ingediend. Het adres luidt: NICAM, Commissie van Beroep, Postbus 322, 1200 AH Hilversum.

Hilversum, 9 mei 2016